

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Jasminka Žiža
Zvanje	prof. savjetnik kemije i biologije
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	Gimnazija Karlovac
Adresa elektroničke pošte	jasminka.ziza@ka.t-com.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Gustoća tekućina
Predmet (ili međupredmetna tema)	Kemija
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	1. razred gimnazije
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	KEM SŠ A.1.1. Analizira svojstva, sastav i vrstu tvari. A.1.1.5. Uspoređuje temeljna svojstva tekućina. A.1.3. Povezuje građu tvari s njihovim svojstvima. A.1.3.3. Povezuje čestičnu građu. B.1.1. Objašnjava vrste i svojstva kemijskih veza. B.1.1.2. Prepoznaje vrstu međučestičnih privlačnih sila. C.1.3. Povezuje svojstva tvari s vrstom kemijske veze i međučestičnim djelovanjima. C.1.3.3. Povezuje fizikalna i kemijska svojstva tvari s vrstom međučestičnih djelovanja. D.1.1. Povezuje rezultate pokusa s konceptualnim spoznajama. D.1.1.1. Izvodi zaključke na temelju rezultata pokusa.

	<p>D.1.3. Uočava zakonitosti uopćavanjem podataka prikazanih tekstom, crtežom, modelima, tablicama i grafovima.</p> <p>D.1.3.1. Prikazuje podatke prikupljene pokusima i/ili radom na tekstu, novim tekstrom, tablicama i grafovima.</p>
Tijek nastavnog sata	<p><u>Uvod</u> (10 minuta)</p> <p>Sat započinjemo ponavljanjem nastavnih sadržaja o osnovnim svojstvima tekućina obrađenih na prethodnom satu uz sudjelovanje učenika na Socrative kvizu.</p> <p>https://b.socrative.com/teacher/#edit-quiz/41443212</p> <p>Nakon analize rezultata kviza i točnih odgovora na postavljena pitanja, nastavnik najavljuje temu nastavnog sata (Gustoća tekućina).</p> <p><u>Glavni dio</u> (25 minuta)</p> <p>Grupni rad</p> <p>Učenike podijelimo u četiri grupe. Prve dvije grupe izvode pokus: "Što se zbiva miješanjem tekućina različitih gustoća?" (prilog 1)</p> <p>Druge dvije skupine izvode pokus: „Određivanje gustoće tekućina pri sobnoj temperaturi.“ (prilog 2)</p> <p>Nakon izvođenja pokusa svih grupa, slijedi izlaganje predstavnika svake grupe o rezultatima pokusa i zapisivanje rezultata na ploču.</p> <p>Dobivene rezultate učenici međusobno uspoređuju i analiziraju. Nastavnik pitanjima potiče učenike na donošenje zaključaka.</p> <p>Pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Što je odredilo redoslijed ulijevanja tekućina? <p>Odgovor: Gustoća i međusobna topljivost tekućina.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Koje su molekule polarne građe, a koje nepolarne ? <ol style="list-style-type: none"> 3. Kako njihova građa utječe na miješanje različitih tekućina koje se ne miješaju? <p>Obrazloženje za pitanja 2. i 3.: Molekula polarne građe je voda, a heksan i tetraklormetan su nepolarne molekule. Privlačne sile među nepolarnim molekulama u slojevima su vrlo slabe (inducirani dipol-inducirani dipol), a na granici slojeva s vodom privlačenja su jača (dipol-inducirani dipol). U samoj vodi prisutne su jake privlačne sile dipol-dipol i vodikova veza. Stoga se heksan i tetraklormetan ne miješaju s vodom. Redoslijed ulijevanja uvjetovan je gustoćom i međusobnom topljivošću tekućina, te je stoga bitan njihov redoslijed ulijevanja. U gornjem sloju se uvijek nalazi tekućina najmanje gustoće.</p>

	<p>Završni dio (10 minuta)</p> <p>U završnom dijelu sata učenici rješavaju radni listić (prilog 3).</p> <p>Na kraju sata ispunjavaju listu za procjenu (prilog 4).</p>
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Aktivnosti nastavnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> -pokreće Socrative kviz i daje upute učenicima -dijeli učenike u grupe i daje im radne listiće s uputama za rad -priprema radna mjesta za pokuse s potrebnim priborom i kemikalijama -prati rad učenika i daje smjernice za izvođenje pokusa -upozorava učenike na važnost preciznosti pri radu -vodi računa da su svi učenici aktivni sudionici -vodi svoje bilješke o radu učenika za vrijeme izvođenja pokusa -sudjeluje u raspravi učenika nakon izvedenih pokusa -pitanjima usmjerava učenike na donošenje zaključaka -prati rješavanje radnih listića (prilog 3) i u razgovoru s učenicima utvrđuje ispravnost rješenih zadataka -dijeli liste za procjenu (prilog 4) -darovitim učenicima dijeli radni listić (prilog 5) <p>Aktivnosti učenika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sudjeluju u ponavljanju o svojstvima tekućina rješavanjem kviza u Socrativu -izvode pokus u grupi tako da svaki član grupe aktivno sudjeluje (mjeranjem, pisanjem bilježaka, fotografiranjem ili sudjelovanjem u raspravi -surađuju s drugim grupama i upoznaju se s njihovim pokusima i rezultatima - sudjeluju u raspravi i donošenju konačnih zaključaka -rješavaju zadatke iz priloga 3 -ispunjavaju listu za procjenu (prilog 4)

Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Prilog 1</p> <p>Grupa 1</p> <p>POKUS: "Što se zbiva miješanjem tekućina različitih gustoća?"</p> <p><i>Pribor i kemikalije:</i> dvije epruvete, žličica, destilirana voda, modra galica, tetraklormetan, heksan.</p> <p><i>MJERE OPREZA:</i> zaštitne naočale i rukavice (rad s organskim otapalima).</p> <p>POSTUPAK:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vodu obojite otapanjem nekoliko kristalića modre galice u posebnoj epruveti. 2. U drugu epruvetu oprezno ulijte niz stijenku redom po 2 mL tetraklormetana, vode obojene modrom galicom i heksana. 3. Na kraju pokusa dobiveni rezultat fotografirajte. <p>Odgovorite na pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Što je odredilo redoslijed ulijevanja tekućina? 2. Koje su molekule polarne građe, a koje nepolarne ? 3. Kako njihova građa utječe na miješanje različitih tekućina koje se ne miješaju? <p>Grupa 2</p> <p>POKUS: "Što se zbiva miješanjem tekućina različitih gustoća?"</p> <p><i>Pribor i kemikalije:</i> dvije epruvete, žličica, destilirana voda, modra galica, tetraklormetan, heksan.</p> <p><i>MJERE OPREZA:</i> zaštitne naočale i rukavice (rad s organskim otapalima)</p> <p>POSTUPAK:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vodu obojite otapanjem nekoliko kristalića modre galice u posebnoj epruveti. 2. U drugu epruvetu oprezno ulijte niz stijenku redom po 2 mL tetraklormetana, zatim 2 mL heksana i na kraju vodu obojenu modrom galicom. 3. Na kraju pokusa dobiveni rezultat fotografirajte.
---	---

Odgovorite na pitanja:

1. Koje su molekule polarne građe, a koje nepolarne ?
2. Opišite što se dogodilo nakon ulijevanja tekućina u epruvetu ?

Prilog 2

Grupa 3

POKUS: " Određivanje gustoće tekućina (mljeka)"

Pribor i kemikalije: dvije menzure od 25 mL, dvije menzure od 500 mL, analitička vaga, mlijeko.

MJERE OPREZA: rad sa staklenim priborom i posuđem.

POSTUPAK:

1. Izvažite menzuru i podatak napišite u tablicu (m_1).
2. Ulijte u menzuru 15-20 mL mlijeka.
3. Očitajte volumen mlijeka u menzuri (precizno) i podatak zapišite u tablicu.
4. Izvažite menzuru s uzorkom mlijeka i podatak također zapišite u tablicu (m_2).
5. Izračunajte masu mlijeka (m_3).
6. Izračunajte gustoću mlijeka.
7. Usporedite vrijednosti eksperimentalno određene gustoće s teoretskim podatkom za gustoću mlijeka pri sobnoj temperaturi.
8. Izračunajte relativnu pogrešku mjerenja prema sljedećem izrazu:

$$P = \frac{\rho_E - \rho_L}{\rho_L} \times 100$$

P - relativna pogreška mjerenja

ρ_E - eksperimentalno određena gustoća

ρ_L - teoretska vrijednost gustoće

ρ_T - teoretska gustoća mlijeka

m_1/g	m_2/g	$m_3=$	V/cm^3	ρ_E/gcm^{-3}	ρ_T/gcm^{-3}	$P / \%$
m_2-m_1/g						
	mljeko					1,030

Zadatak:

Objasnite razliku u vrijednostima eksperimentalno određene gustoće mlijeka i teoretskih podataka za tu tekućinu.

Grupa 4

POKUS: "Određivanje gustoće tekućina (etanola)"

Pribor i kemikalije: dvije menzure od 25 mL, dvije menzure od 500 mL, analitička vaga, etanol.

MJERE OPREZA: rad sa staklenim priborom i posuđem.

POSTUPAK:

1. Izvažite menzuru i podatak napišite u tablicu (m_1).
2. Ulijte u menzuru 15-20 mL etanola.
3. Očitajte volumen etanola u menzuri (precizno) i podatak zapišite u tablicu.
4. Izvažite menzuru s uzorkom etanola i podatak također zapišite u tablicu (m_2).
5. Izračunajte masu etanola (m_3).
6. Izračunajte gustoću etanola.
7. Usporedite vrijednosti eksperimentalno određene gustoće s teoretskim podatkom za gustoću etanola pri sobnoj temperaturi.
8. Izračunajte relativnu pogrešku mjerena prema sljedećem izrazu:

$$P = \frac{\rho_E - \rho_L}{\rho_L} \times 100$$

P - relativna pogreška mjerena

ρ_E - eksperimentalno određena gustoća

ρ_L - teoretska vrijednost gustoće

ρ_T - teoretska gustoća mlijeka

m_1/g	m_2/g	$m_3=$	V/cm^3	ρ_E/gcm^{-3}	ρ_T/gcm^{-3}	P / %
m_2-m_1/g						
etanol						0,789

	<p>Zadatak:</p> <p>Objasnite razliku u vrijednostima eksperimentalno određene gustoće etanola i teoretskih podataka za tu tekućinu.</p>												
Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	<p>Prilog 4</p> <p>Vrednovanje kao učenje (nakon izvedenih pokusa)</p> <table border="1"><thead><tr><th>ELEMENTI</th><th>U POTPUNOSTI</th><th>DJELOMIČNO</th><th>NISAM ZADOVOLJAN/A</th></tr></thead><tbody><tr><td>Koliko sam zadovoljan/a svojim doprinosom pri izvođenju pokusa?</td><td>Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću prilikom izvođenja pokusa?</td><td>Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću nakon izvođenja pokusa?</td><td>Koliko sam zadovoljan/a sudjelovanjem svih članova grupe u radu?</td></tr><tr><td>Sviđa li ti se ovakav način učenja i poučavanja?</td><td>Možeš li nakon ovog grupnog rada uspješno objasniti što si naučio/la?</td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	ELEMENTI	U POTPUNOSTI	DJELOMIČNO	NISAM ZADOVOLJAN/A	Koliko sam zadovoljan/a svojim doprinosom pri izvođenju pokusa?	Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću prilikom izvođenja pokusa?	Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću nakon izvođenja pokusa?	Koliko sam zadovoljan/a sudjelovanjem svih članova grupe u radu?	Sviđa li ti se ovakav način učenja i poučavanja?	Možeš li nakon ovog grupnog rada uspješno objasniti što si naučio/la?		
ELEMENTI	U POTPUNOSTI	DJELOMIČNO	NISAM ZADOVOLJAN/A										
Koliko sam zadovoljan/a svojim doprinosom pri izvođenju pokusa?	Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću prilikom izvođenja pokusa?	Jesam li samostalno zna/o(la) riješiti zadatke na radnom listiću nakon izvođenja pokusa?	Koliko sam zadovoljan/a sudjelovanjem svih članova grupe u radu?										
Sviđa li ti se ovakav način učenja i poučavanja?	Možeš li nakon ovog grupnog rada uspješno objasniti što si naučio/la?												

<p>Razrađeni problematski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi</p>	<p>Prilog 3</p> <p>RADNI LISTIĆI</p> <p>Grupa 1</p> <p>Zadatak:</p> <p>Stakleni cilindar sadrži vodu ($\rho=1,00 \text{ g/cm}^3$), živu ($\rho=13,6 \text{ g/cm}^3$) i eter ($\rho=0,714 \text{ g/cm}^3$). Na osnovu gore navedenih podataka o gustoći tekućina, označite njihov redoslijed u cilindru koristeći različite boje za pojedine tekućine. Ako se u cilindar ubace srebrni novčić gustoće ($\rho=10,5 \text{ g/cm}^3$), zlatni novčić ($\rho=18,9 \text{ g/cm}^3$), pluteni čep ($\rho=0,25 \text{ g/cm}^3$) i komadić voska ($\rho=0,097 \text{ g/cm}^3$), odredite gdje će se zaustaviti i to tako što će te ucrtati njihov položaj zaustavljanja u cilindru (slika 1.)</p> <p>Slika 1. Cilindar</p> <p>Grupa 2</p> <p>Zadatak:</p> <p>U stakleni cilindar (ili menzuru) od 100 mL oprezno se ulije, uz stijenkou po 10 mL kloroforma ($\rho=1,48 \text{ g/cm}^3$), vode ($\rho=1,00 \text{ g/cm}^3$) i dietiletera ($\rho=0,714 \text{ g/cm}^3$), pazeći da se slojevi ne pomiješaju. U tako napunjenu menzuru ubaci se gumica ($\rho=1,17 \text{ g/cm}^3$), aluminijска pločica ($\rho=2,7 \text{ g/cm}^3$) i kockica leda ($\rho=0,917 \text{ g/cm}^3$).</p> <p>a) Nacrtajte menzuru i označite gdje se nalaze navedene tekućine i ubačeni predmeti.</p> <p>b) Objasnite zašto se navedene tekućine nisu pomiješale.</p>
---	---

Grupa 3

Zadatak:

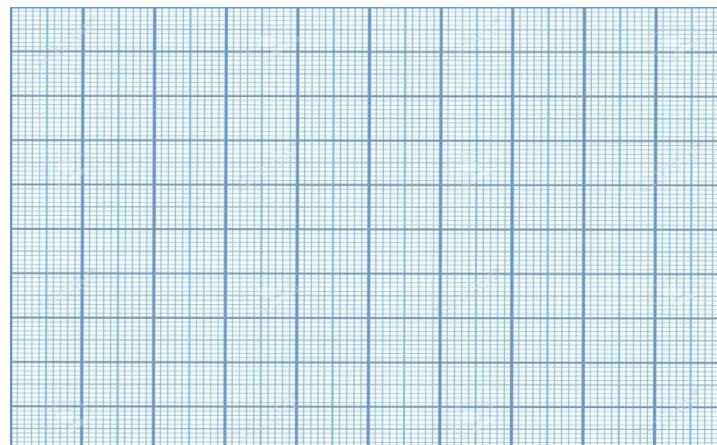
U Tablici 1. navedeni su podatci za gustoću žive pri različitim temperaturama.

Tablica 1. Gustoća žive pri različitim temperaturama

$t/ ^\circ C$	-10	-5	0	5	10	15
$\rho/ g cm^{-3}$	13,64	13,62	13,60	13,58	13,56	13,54

a) Prikažite grafički na priloženom milimetarskom papiru ovisnost gustoće žive o temperaturi.

b) Približno odredite gustoću žive pri $20^\circ C$.

Grupa 4

Zadatak:

U sljedeće dvije tablice navedeni su podatci za gustoće kloroform-a i vode pri različitim temperaturama.

Tablica 2. Gustoća kloroform-a pri različitim temperaturama

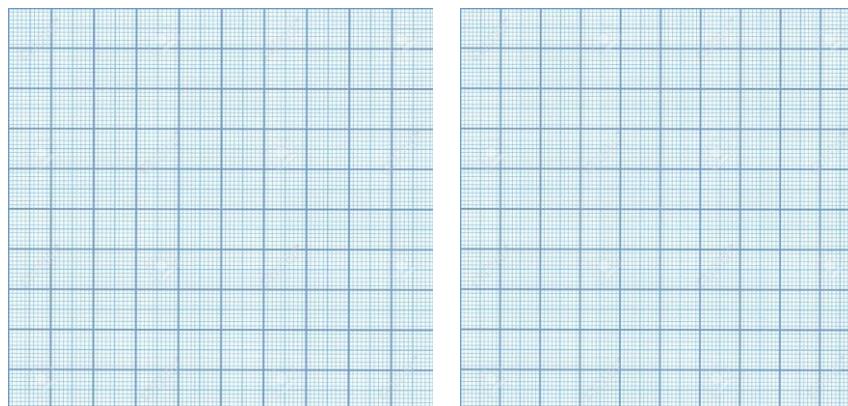
$t/ ^\circ C$	0	5	10	20	30	40
$\rho/ g cm^{-3}$	1,524	1,515	1,507	1,489	1,471	1,452

Tablica 3. Gustoća vode pri različitim temperaturama

$t/ ^\circ C$	0	5	10	20	30	40
$\rho/ g cm^{-3}$	0,998	0,9999	0,9997	0,9982	0,9957	0,9922

a) Prikažite grafički na priloženim milimetarskim papirima ovisnost gustoće kloroform-a i vode o promjeni temperature.

b) Na osnovu grafičkih prikaza objasnite kako se mijenja gustoća pojedine tekućine s porastom temperature.

c) Objasnite zašto se gustoća voda drugačije mijenja promjenom temperature u odnosu na kloroform.

Vrednovanje za učenje

Za vrijeme rješavanja problemskih zadataka na radnim listićima nastavnik prati rad jednog učenika iz svake grupe, te na kraju sata vrednuje njegov rad (zadovoljavajuće, dobro ili odlično).

Kriterijsko vrednovanje za rješavanje problemskih zadataka (za grupu 1 i 2):

zadovoljavajuće - ako je učenik ispravno ucrtao tekućine u menzuru, ali nije dobro označio ubačene predmete.

dobro - učenik je dobro označio tekućine i ubačene predmete u menzuri, ali nije dobro obrazložio zašto se tekućine nisu miješale.

odlično - učenik je dobro označio tekućine i ubačene predmete u menzuri, te u potpunosti objasnio zašto se tekućine nisu miješale.

	<p>Kriterijsko vrednovanje za rješavanje problemskih zadataka (za grupu 3 i 4):</p> <p><i>zadovoljavajuće</i> - učenik je dobro označio apscisu i ordinatu, ali nije precizno ucrtao točke vrijednosti za živu ili za kloroform i vodu.</p> <p><i>dobro</i> - učenik je dobro označio apscisu i ordinatu i precizno ucrtao točke vrijednosti gustoće žive ili za kloroform i vodu, ali nije dobro odredio gustoću žive pri 20°C ili nije dobro obrazložio kako se mijenja gustoća tekućina s promjenom temperature.</p> <p><i>odlično</i> - učenik je dobro označio apscisu i ordinatu, precizno ucrtao točke vrijednosti gustoće žive i odredio gustoću žive pri 20°C, te je točno obrazložio zašto se gustoća vode drugačije mijenja promjenom temperature u odnosu na kloroform.</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>BIO SŠ A.2.1. Povezuje pojavu novih svojstava s promjenom složenosti organizacijskih razina u organizmu</p> <p>A.2.1.1. Uspoređuje kemijski sastav tjelesnih tekućina i morske vode povezujući ga s postankom prvih stanica te ulogom staničnih dijelova.</p> <p>BIO SŠ D.2.1. Primjenjuje osnovna načela i metodologiju znanstvenoga istraživanja i razvoj znanstvene misli stavljajući ih u povijesni kontekst</p> <p>D.2.1.1. Promatra i prikuplja podatke te donosi zaključke tijekom učenja i poučavanja.</p> <p>D.2.1.5. Koristi se pravilno opremom potrebnom za izvođenje istraživanja te skuplja podatke sljedeći korake u protokolu.</p> <p>D.2.1.6. Obrađuje i prikazuje rezultate istraživanja.</p> <p>D.2.1.7. Predstavlja dobivene rezultate na osnovi kojih donosi primjerene zaključke.</p> <p>MAT SŠ D.1.1. Povezuje različite prikaze linearne funkcije.</p> <p>D.1.1.3. Iz grafa čita argumente i vrijednosti te određuje koeficijente i funkciju.</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	<p>FIZ SŠ B.1.9. Istražuje fizičke pojave.</p> <p>B.1.9.2. Istražuje pojavu izvodeći učenički pokus.</p> <p>MT osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.</p> <p><i>stavovi</i> - Važno je učiti komunikacijska pravila.</p> <p>osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.</p> <p><i>vještine</i> - Aktivno sluša, daje i prima informacije, pokazuje vještine dogovaranja, pregovaranja i postizanja kompromisa. Razvija odnose poštovanja među vršnjacima i gradi prijateljstva.</p> <p>MT uku A.4/5.2.</p> <p>2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema. Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja.</p> <p>- Kritički analizira proces rješavanja problema i uočava mogućnosti korištenja novostečenim znanjima i vještinama u drugim situacijama.</p>
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	<p>Biologija - povezuje gustoću tjelesnih tekućina i metabolizam (homeostazu). Pri izvođenju pokusa učenik slijedi pravila i upute, prikuplja, obrađuje podatke i donosi zaključke.</p> <p>Matematika i fizika - učenici primjenjuju znanja iz matematike i fizike za crtanje grafa (koordinata), unošenje točaka i očitavanja vrijednosti.</p> <p>osr - učenici iznose stavove i uvažavaju mišljenja svih članova grupe.</p> <p>uku - učenici međusobno komuniciraju unutar grupe, predstavnik grupe izlaže rezultate pokusa i međusobno raspravljaju o rezultatima.</p>
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	

Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	<p>Prilog 5</p> <p>ZADATAK ZA DAROVITE UČENIKE</p> <p><i>Napomena:</i> Učenici mogu ovaj pokus izvoditi na redovnom satu Vježbi unutar smjera Prirodoslovne gimnazije ili u sklopu dodatne nastave za darovite učenike.</p> <p>POKUS: „Određivanje gustoće tekućina piknometrom i areometrom“</p> <p><i>Pribor i kemikalije:</i> piknometar, areometar, mljekko i etanol.</p> <p><i>MJERE OPREZA:</i> rad sa staklenim priborom i posuđem.</p> <p>Učenik će samostalno proučiti tekst kako bi se upoznao s drugim postupkom određivanja gustoće tekućina u laboratoriju pomoći piknometra i areometra.</p> <p>TEKST:</p> <p>A) <i>Piknometar</i> je vrsta staklenog laboratorijskog posuđa koje služi za mjerjenje gustoće tekućina. Sastoji se od male bočice uskoga grla u koju se stavlja stakleni čep. Čep u sebi ima cjevčicu kroz koju se iz posude izlije višak tekućine, tako da je volumen tekućine u piknometru jednak volumenu piknometra.</p> <p>B) <i>Areometar</i> je uređaj (mjerni instrument) za mjerjenje gustoće tekućina. Sastoji se od staklenog cilindra ispunjenog zrakom s baždarenom skalom, katkad i s termometrom i olovnom sačmom na dnu - da bi plutao u vertikalnome položaju u tekućini. Tekućine različite gustoće djeluju različitim uzgonom na areometar.</p> <p>POSTUPAK:</p> <p>A) Određivanje gustoće tekućina piknometrom</p> <p>Za određivanje gustoće tekućina, potrebno je da su piknometar, ispitivana tekućina i destilirana voda na istoj temperaturi te da se temperatura za vrijeme mjerena ne mijenja.</p>
---	---

Slika 1. Piknometar

- 1.** Na analitičkoj vagi s preciznošću od 0,001 g izvažite suhi piknometar zajedno sa staklenim čepom, (m_1).
- 2.** Piknometar napunite uzorkom tekućine pazeći da u piknometru ne ostanu mjehurići zraka. Višak tekućine koji se istisne kroz kapilaru u čepu, pozorno obrišite filtrirnim papirom.
- 3.** Izvažite piknometar s tekućinom i zabilježite masu, (m_2).
- 4.** Nakon toga piknometar dobro isperite destiliranom vodom.
- 5.** Pod jednakim uvjetima napunite piknometar destiliranom vodom te izvažite i zabilježite masu, (m_3).
- 6.** Rezultate mjerena upišite u tablicu:

masa suhog piknometra/g	$m_1 =$
masa piknometra s tekućinom/g	$m_2 =$
masa piknometra s vodom/g	$m_3 =$
gustoća vode pri uvjetima izvođenja pokusa/ g cm^{-3}	$\rho(\text{voda}) =$
temperatura pri uvjetima izvođenja pokusa/ °C	$t =$

- 7.** Masa tekućine izračuna se iz razlike odvaga m_2 i m_1 , a masu vode iz razlike odvaga m_3 i m_1 . Omjer mase vode i gustoće vode na temperaturi mjerena, jednak je volumenu piknometra.

- 8.** Izračunajte gustoću tekućine pomoću izraza:

$$\rho(\text{tekućine}) = \frac{m_2 - m_1}{m_3 - m_2} \times \rho(\text{voda})$$

	<p>POSTUPAK:</p> <p>B) Određivanje gustoće tekućine areometrom</p> <p>Slika 2. Areometar</p> <p>1. Odaberite cilindar razmjeran veličini areometra (visina cilindra mora biti veća od visine areometra, promjer takav da areometar bude oko 1 cm od stijenke cilindra).</p> <p>Za određivanje gustoće tekućine koristite se areometrom pomoću kojeg ćete odrediti područje u kojem se nalazi gustoća ispitivane tekućine.</p> <p>2. U tekućinu koja je ulivena u menzuru, lagano se spusti areometar tako da ne udari u dno menzure i da ne dodiruje njene stijenke. Nakon što se areometar umiri, gustoću očitati na mjestu (na vratu areometra) gdje površina tekućine presijeca skalu. Također zabilježite temperaturu tekućine. Vrijednost gustoće iskazana je u g/cm^3.</p> <p>Odgovorite na pitanje:</p> <p>Kakva je vrijednost gustoće mlijeka izmjerena piknometrom i areometrom u odnosu na teoretske podatke o gustoći mlijeka, a kakva izmjerena menzurom koju smo određivali na redovnom satu?</p>
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	<p>Vrednovanje naučenog (zadatak za darovite učenike):</p> <p>Bodovi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. za precizno izmjerene mase (suhog piknometra, piknometra s tekućinom i piknometra s vodom) - 3 x 1 bod 2. za izračunatu gustoću piknometrom - 2 boda 3. za izračunatu gustoću areometrom - 2 boda 4. za objašnjenje odgovora na pitanje u prilogu 5 - 2 boda

		Broj bodova	Ocjena
		7	5
		6	4
		5 i 4	3
		3	2
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)			
Poveznice na multimedijске i interaktivne sadržaje	Kviz u uvodnom dijelu u digitalnom alatu Socrative https://b.socrative.com/teacher/#edit-quiz/41443212		
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/86f1fc06-2ff6-4615-ad1b-dbaa72f50497/kemija-2/m02/j01/p03/index.html https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/86f1fc06-2ff6-4615-ad1b-dbaa72f50497/kemija-2/m02/j01/p02/index.html Barić Tominac M., Habuš A., Liber S., Vladušić R.; Kemija 1, udž.kemije za prvi razred gimnazije, Profil Klett, Zagreb, 2019. Barić Tominac M., Habuš A., Liber S., Vladušić R.; Kemija 1, zbirka zadataka iz kemije za prvi razred gimnazije, Profil Klett, Zagreb, 2019.		